

Korejština I

Korea

Korejský poloostrov mezi Žlutým a Japonským mořem.

Severní Korea = Korejská lidově demokratická republika, 26 072 217 obyvatel

Jižní Korea = Korejská republika, 51 966 948 obyvatel

Oba státy patří k etnicky nehomogennějším na světě.

Korejská dialektologie

Tradičně se rozlišuje šest dialektů:

- hamgjöngský (severovýchod),
- pchjönganský (severozápad, základ spisovného jazyka KLCDR),
- střední (základ spisovného jazyka Jižní Koreje),
- kjöngsangský (jihovýchod),
- čöllský (jihozápad),
- čedžuský (ostrov Čedžu).

Jazyková forma ostrova Čedžu je natolik specifická, že ji **mnozí lingvisté (a čedžuská provinciální vláda) chápou jako samostatný jazyk.**

Korejská diaspora

Celkem asi 7,3 milionu Korejců žije mimo Koreu.

Největší komunity mimo Koreu: USA – 2 633 777 osob; ČLR - 2 350 422 osob (korejská autonomní prefektura 延邊/延边 Yánbiān, kor. 연변 Jönbjön v provincii Jilin při hranicích s KLCDR); Japonsko – 818 865 osob; Kanada – 237 364 osob; země bývalého SSSR, především Uzbekistán (tzv. 고려사람 Korjō saram) – údaje k r. 2021.

Jazyková politika

Oba korejské státy mají **vlastní jazykový standard**: liší se pravopisem, lexikem, ale i spisovností různých gramatických forem.

- jihokorejský standard = 표준어 **pchjodžunö** „standardní jazyk“ (z čín. 標準語 biāozhǔnyǔ), založený na söluském dialektu
 - řídicí institucí 국립국어원 Kungnip Kugöwön, angl. National Institute of the Korean Language

- severokorejský standard = 문화어 **munhwaŏ** „kulturní jazyk“ (z čín. 文化語 wénhuà yǔ)
 - deklarativně založen na pchjŏnganském dialektu z okolí Pchjŏngjangu, ale vliv sŏulského dialektu stále převládá
 - silný jazykový purismus i vůči sinokorejským slovům

Korejské písmo

Historie

Nejstarším písmem korejského poloostrova čínské písmo, šířeji užívané mezi 4.-6. stoletím; kulturním jazykem klasická čínština (한문 hanmun, z čín. 漢文 Hànwén) – posvátný jazyk buddhismu, hlavní jazyk konfuciánského vzdělání.

Během 2. pol. 1. tisíciletí různé systémy zápisu korejského textu pomocí čínských znaků (tzv. 이두 *idu*), zůstaly v užívání až do reformy kabo na sklonku 19. století.

Vznik korejského hláskového písma hangŭl, které se užívá dodnes, je spojen s osobností krále Sedžonga Velikého (세종대왕 Sedžong täwang, vládl 1418-1450).

1443 - pod Sedžongovým jménem zveřejněn spis 훈민정음 Hunmin čŏngŭm „Systém správných hlásek pro vzdělání lidu“

1446 doplněn podrobnějším spisem 훈민정음 해례 Hunmin čŏngŭm – härje

Hangŭl (dobovým názvem 언문 ŏnmun „prosté písmo“) se zprvu setkal s velkým odporem ze strany konfuciánských intelektuálů, postupně se ale prosadil a v roce 1894 se stal oficiálním písmem.

Hangŭl byl po většinu historie **užíván paralelně s čínským písmem**: sinokorejské morfémy se psaly čínskými znaky, korejské hangŭlem (tzv. „smíšené písmo“). Během 20. století tendence čínské písmo opouštět a používat pouze hangŭl, dnes se čínské písmo užívá sporadicky.

Principy

Hangŭl je hláskové písmo: symboly odpovídají hláskám, ale neužívají se samostatně, skládají se do větších celků odpovídajících slabikám.

사람 **saram** „člověk“

ㅅ s + ㅏ a = ㅏ sa

ㄹ r + ㅏ a + ㅁ m = ㅏ ram

오징어 odžingö „oliheň“

○ + ㅏ o = 오 o

ㅈ č/dž + ㅣ i + ㅇ ng = 징 džing

○ + ㅓ ö = 여 ö

Písmeno ○ má dvě funkce: na začátku slabiky znamená nepřítomnost iniciální souhlásky, na konci slabiky znamená ng [ŋ]

Fonetika, fonologie a písmo

Současná spisovná korejština **není tónovým jazykem** (tónový průběh nemá distinktivní funkci), ale střední korejština měla a hamgjongský (SV) a kjöngsangský (JV) dialekt dodnes mají melodický přízvuk.

Korejské souhlásky

19 souhláskových fonémů (a 19 písmen).

Orální okluzivy

prosté: ㅂ p/b – ㅈ t/d – ㅋ k/g – ㅉ č/dž [t͡ɕ]/[d͡ʒ]

aspirované: ㅃ pch – ㅊ tch – ㅋ kch – ㅌ čch

intenzivní: ㅍ pp – ㅌ tt – ㄱ kk – ㅈčč

Nazály: ㅁ m – ㄴ n – ㅇ ng [ŋ] (na konci slova)

Konstriktivy: ㅅ s – ㅆ ss – ㄹ r/l – ㅎ h

Znělost v korejštině není fonologická, nemůže rozlišovat význam a korejské písmo ji nerozlišuje.

21 samohláskových fonémů, z toho 10 monoftongů a 11 diftongů (dvojhlásek).

Monoftongy: ㅏ a, ㅓ ö [ʌ], ㅑ o, ㅜ u, ㅡ ü [u], ㅣ i, ㅓ ä [ɛ], ㅕ e [e], ㅛ ö, ㅠ ü

Jotované samohlásky: ㅘ ja, ㅙ jö, ㅚ jo, ㅜ ju, ㅝ jä, ㅠ je

Diftongy s w: ㅘ wa, ㅙ wö, ㅚ wä, ㅜ we, ㅠ üi

Ve výslovnosti se teoreticky rozlišují dlouhé a krátké samohlásky, ale neznačí se v písmu a mnoho mluvčích je nevyslovuje.

Nejběžnější transkripce:

- McCune-Reischauerova (v Jižní Koreji oficiální do roku 2000): znělé hlásky a r/l podle výslovnosti, aspirované hlásky s apostrofem ㅍ p', ㅌ t', ㅋ k', ㅈ ch', problematické samohlásky pomocí diakritiky: ㅓ ō a — ů

- Revised Romanization (v Jižní Koreji oficiální od roku 2000): písmena b, d, g, j pro prosté hlásky bez ohledu na výslovnost, písmena p, t, k, ch pro aspiráty; problematické samohlásky pomocí spřežek: ㅓ eo a — eu

- česká a slovenská transkripce: vychází z McCune-Reischauerovy, znělé hlásky a r/l podle výslovnosti, aspirované hlásky s ch (ㅍ pch, ㅌ tch, ㅋ kch, ㅈ čch), problematické samohlásky pomocí diakritiky: ㅓ ō a — ů.

- **Shrnutí: Dokážu to?**

Kolik má přibližně korejština mluvčích?

V jakých zemích je nejsilnější korejská diaspora?

Jak rozdělení Koreje ovlivnilo korejštinu?

Jak vzniklo korejské hláskové písmo?

Jak funguje hangŭl?

Jaké jsou hlavní systémy transkripce korejského písma do jiných jazyků?

6. Doporučená literatura

Vladimír Pucek: *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinum, 2022.

Vladimír Pucek, Marta Bušková: *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum, 2000.

Vladimír Pucek, Vladimír Glomb. *Klasická korejština*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013.

Iksop Lee, S. Robert Ramsey: *The Korean Language*. Albany, NY: State University of New York Press, 2000.

Oficiální pravidla Revised Romanization:

https://www.korean.go.kr/front_eng/roman/roman_01.do

Tabulka transkripcí korejštiny: <http://www.korea.cz/korejstina.php>